

Handlingsplan för det drogförebyggande arbetet 2017-2020

Kungsbacka

Handlingsplan för det

drogförebyggande arbetet 2017-2020

INNEHÅLL	sida
Bakgrund	3
Målgrupp	9
Definition droger	9
Mål och delmål	10
Rekommendationer för arbete mot missbruk	13
Utvärdering och uppföljning	14
Revidering	15
Begreppsförklaring	15
Referenslista	16

1. Bakgrund

Det drogförebyggande arbetet ska utifrån de Nationella folkhälsomålen, nationella ANDT-strategin, Folkhälsopolicy och Tillväxtstrategi för Halland, Kungsbacka kommuns vision, Region Hallands vision och Barnkonventionen leda till att det drogförebyggande arbete i Kungsbacka kommun samordnas och utvecklas. Detta utifrån handlingsprogrammets mål.

En förnyad folkhälsopolitik

I regeringens proposition En förnyad folkhälsopolitik, som antogs 2007, finns 11 målområden för folkhälsan under det övergripande målet.

Skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Av de 11 målområdena är det främst nummer 11 som anknyter till det drogförebyggande arbetet. De övergripande målen för samhällets insatser inom dessa områden är:

- Minskat bruk av alkohol och tobak.
- Ett samhälle fritt från narkotika och dopning.

ANDT-strategi

ANDT-strategin 2016–2020

Mål					
1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.	2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.	3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.	4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.	5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.	6. En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt.
Insatsområden					
Skarpare reglering för att minska illegal handel av tobak. Samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn. Bekämpning av illegal handel och en restriktiv och tydligt reglerad och legal handel via digitala medier. Samverkan mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbete på alla nivåer.	Reglering och tillsyn för att begränsa marknadsföring och exponering av alkohol och tobak. En hälsofrämjande skola utifrån elevers olika förutsättningar och behov. Effektivt arbete mot langning av alkohol och tobak. Spridning och tillämpning av ett kunskapsbaserat cannabisförebyggande arbete.	Uppmärksamma och förebygga ANDT-relaterad ohälsa bland kvinnor och män samt flickor och pojkar inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och inom andra arenor. Dopningsförebyggande arbete inom motionsidrotten.	Samverkan mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst samt med andra aktörer för en sammanhållen vård utifrån kvinnors och mäns samt flickors och pojkars specifika förutsättningar och behov. Insatser för att nå kvinnor och män samt flickor och pojkar i en socialt och hälsomässigt utsatt situation till följd av missbruk eller beroende.	Tidig uppmärksamhet av riskbruk och beroende bland blivande föräldrar. Uppmärksamma och erbjuda ändamålsenligt stöd till flickor och pojkar som föds med skador till följd av ANDT eller som växer upp i familjer med missbruk eller annan omsorgssvikt, inklusive förekomst av våld, med koppling till alkohol eller narkotika utifrån deras förutsättningar och behov. Strategiskt och långsiktigt arbete för att motverka narkotika-relaterad dödlighet bland kvinnor och män samt flickor och pojkar. Insatser för att motverka trafikrelaterade skador och dödsfall till följd av alkohol- och narkotika-bruk.	Aktivt verka för en folkhälsorienterad syn på narkotika inom EU och FN med utgångspunkt i politiken för mänskliga rättigheter. WHO bör arbeta fram och anta en bred folkhälsopolitisk ansats till narkotikafrågan före 2019. Utveckla narkotikafrågorna i det globala utvecklingsarbetet. Internationellt arbete mot dopning med utgångspunkt i idrotten. Aktivt verka för genomförandet av WHO:s ramkonvention om tobak. Aktivt verka för och bidra till en EU-gemensam alkoholstrategi. Nordiskt samarbete.

* se förklaring under rubriken Begreppsförklaring

Regeringen vill öka engagemanget och aktiviteten inom området och bidra till regeringens mål om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna. För att uppnå regeringens ambition måste både jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet tydliggöras och genomsyra ANDT-arbetet på alla nivåer. Insatser för att skydda barn och unga mot eget och andras skadliga bruk utgör grunden för det hälsofrämjande och förebyggande ANDT-arbetet. En gemensam utgångspunkt för ANDT-politiken är rätten för var och en att åtnjuta bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa.

Det övergripande målet för ANDT-politiken omfattar både lagliga och olagliga substanser:

”Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.”

När det gäller narkotika, dopning och tobak är målet att minska allt bruk. Regeringen ställer sig exempelvis bakom målet om att nå ett rökfritt Sverige 2025, som drivs av ett antal organisationer under namnet Tobacco Endgame. Alkohol är dock accepterat som en del av vår kultur och därför tar det övergripande målet fasta på att minska de medicinska och sociala skadorna orsakade av alkohol.

Under det övergripande målet finns sex prioriterade målområden med insatsområden. Insatsområdena ska ange vilka områden som bör prioriteras i det fortsatta arbetet och omfattar insatser på nationell, regional och lokal nivå.

Kungsbacka kommuns drogförebyggande arbete ska utgå ifrån strategin och se till vad för prioriteringar och insatser som ska göra på lokal nivå med utgångspunkt i de resurser som finns.

Folkhälsopolicy för Halland

Utifrån Folkhälsopolicy för Halland syftar handlingsprogrammet till att stärka en god folkhälsa med bättre livskvalitet för medborgarna och minskade kostnader för samhället. Det finns två prioriterade områden som båda berör det drogförebyggande arbetet:

- Insatsområde 2 Goda uppväxtvillkor

Arbetet ska genomsyras av Barnkonventionen i alla verksamheter. Alla barn och ungdomar ska ges förutsättning för en god hälsa, få bästa möjliga förutsättningar för en god och trygg uppväxt och utveckla en meningsfull tillvaro. Föräldrar ska få stöd i föräldraskapet.

- Insatsområde 5 Goda levnadsvanor

Invånarna i Kungsbacka kommun ska stärkas i att göra hälsosamma val och därigenom minska bruket av alkohol, tobak och spel. Arbetet ska ha som mål en kommun fri från narkotika och dopning.

Tillväxtstrategin för Halland

Den regionala tillväxtstrategins mål är att Halland ska vara en mer attraktiv, inkluderande och

konkurrenskraftig region 2020 än 2014. För att nå detta mål belyser tillväxtstrategin bland annat vikten av att arbeta med insatser som utjämnar hälsoskillnader samt att alla barn ska ges en god start i livet.

Kungsbacka kommun har ett stort ansvar för att utveckla och bedriva ett aktivt drogförebyggande arbete i samverkan med Region Halland.

Vision Kungsbacka kommun

Visionen är en ledstjärna för kommunens långsiktiga utveckling. Den beskriver hur vi vill att det ska vara i Kungsbacka kommun år 2030, och lyfter fram viktiga utvecklingsområden för framtiden. Vårt uppdrag är att alltid arbeta för kommuninvånarnas bästa. Vi välkomnar, Vi levererar, Vi samarbetar och Vi tänker nytt. Visionen innefattar även det drogförebyggande arbetet.

Halland – bästa livsplatsen

Utifrån Region Hallands vision, Halland – bästa livsplatsen, har mål för hälso- och sjukvården formulerats:

En hälso- och sjukvård för bättre hälsa

Som delmål ska hälso- och sjukvården i Halland:

- Arbeta hälsofrämjande och leverera en individuell hälso- och sjukvård av hög kvalitet för en god och jämlik hälsa
- Vara trygg, sammanhållen och utformas tillsammans med patient och närstående
- Arbeta med ständig förbättring för en bättre hälsa hos invånarna
- Möjliggöra att invånare själva tar ansvar utifrån egen förmåga
- Ha en tydlig prioritering av hur kompetens och resurser används

Region Halland har en tydlig roll i det drogförebyggande arbetet, allt från främjande, förebyggande till behandling och vård och belyser precis som Kungsbacka kommun vikten av samverkan för att nå de mål som är uppsatta.

Barn och unga

Det drogförebyggande arbetet ska ta hänsyn till FN:s konvention om barnets rättigheter.

Barnkonventionen grundar sig på två aspekter:

- Barn behöver särskilt skydd och stöd
- Barn är egna individer med egna rättigheter

Enligt Barnkonventionens artikel 33 ska:

Samhället vidta lagstiftningsåtgärder, administrativa och sociala åtgärder i upplysnings syfte för att skydda barn från olaglig användning av narkotika och psykotropa* ämnen.

* se förklaring under rubriken Begreppsförklaring

Även följande av Barnkonventionens artiklar är viktiga i det alkohol- och drogförebyggande arbetet:

- Nummer 3 om barnets bästa
- Nummer 5 om föräldrarnas ansvar
- Nummer 18 om utveckling och uppfostran
- Nummer 31 om meningsfull fritid

Särskild hänsyn ska tas i det drogförebyggande arbetet till barn och unga som tillhör riskgrupper som exempelvis de med neuropsykiatriska funktionsvariationer, ensamkommande och andra barn och unga som inte har föräldrar i vardagen.

Även i Region Hallands terapirekommendationer lyfts ett antal centrala rekommendationer fram som gäller barn och unga för att bland annat minska risken för att barnen utsätts för passiv rökning.

Jämställdhet och jämlikhet

Både från nationellt och regionalt håll prioriteras att det drogförebyggande arbetet ska sträva efter att vara jämställt och jämlikt samt ta hänsyn till de sju diskrimineringsgrunderna:

- Kön
- Könsoverskridande identitet eller uttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

Det är angeläget att i allt ANDT-arbete ta hänsyn till kön, ålder, socioekonomisk situation och boendeort eftersom dessa faktorer har avgörande betydelse för om förebyggande insatser ska få effekt eller inte.

Hälsoklyftorna mellan olika socioekonomiska grupper är tydliga när det gäller hälsoproblem orsakade av ANDT. Skillnader i bruk, riskbruk, missbruk och beroende hänger liksom andra ANDT-relaterade skador inte bara samman med socioekonomisk situation utan påverkas även av andra demografiska förhållanden som kön, ålder, etnisk bakgrund, boendeort och så vidare.

Det är angeläget att hälsofrämjande och förebyggande ANDT-insatser inriktas på att åtgärda skillnader mellan kvinnor, män och andra när det gäller ANDT-konsumtion eller skadlighet till följd av ANDT. I arbetet med att utjämna hälsoskillnader bör generella insatser anpassas på ett sådant sätt att de motsvarar människors behov och förutsättningar, så kallad

proportionell universalism. Det betyder att insatserna kompenserar för olikheter genom att behov av extra insatser och stöd har identifierats.

Det är viktigt att Kungsbacka kommun tar med denna prioritering i det drogförebyggande arbetet för att få en jämlik hälsa.

Inriktning i det drogförebyggande arbetet

Som en del av folkhälsoarbetet i Kungsbacka kommun ska det förebyggande arbetet mot droger:

- Utvecklas, samordnas och vara ett gemensamt ansvar för kommunen, Region Halland, polisen, andra myndigheter och organisationer i samverkan med föreningslivet och samhället i övrigt. Arbetet ska ske på samhälls-, organisations-, grupp- och individnivå, med olika metoder och involvera olika aktörer – skolor, fritidsgårdar, socialtjänst, polis, föreningsliv, näringsliv, föräldrar, ungdomar, vårdcentraler med flera.
- Innehålla främjande och förebyggande insatser lika väl som insatser för tidig upptäckt och stöd, vård och behandling.
- Innehålla ett förbud mot alkohol och andra droger i kommunens lokaler samt lokaler inhyrda av kommunen. Undantaget från regeln är tillfälligt serveringstillstånd för alkohol i samband med publika arrangemang enligt riktlinjer.
- Innehålla insatser för att minska både tillgänglighet och efterfrågan av droger.
- I första hand baseras på metoder som har vetenskapligt stöd från forskning eller väl beprövad erfarenhet.
- Präglas av långsiktighet.

Statistik

Undersökningar gjorda nationellt, i Halland och i Kungsbacka kommun visar att trender i drogkonsumtion och drogmisbruk varierar över tid. Lokala siffror och nationella undersökningar visar att det är vanligare att både dricka alkohol, röka, snusa och ha prövat narkotika i skolår 2 på gymnasiet än i skolår 8. Liknande tendenser gäller även vid konsumtion; konsumtionen ökar ju äldre ungdomarna blir.

Alkohol:

Drogvaneundersökningen Skolevers drogvanor görs varje år av CAN och siffrorna på andel alkoholkonsumenter har aldrig varit så låga som nu sett sedan undersökningen startade. I Halland i åldersgruppen 18-84 ser vi en minskning av riskabel alkoholkonsumtion, speciellt i gruppen 18-29.

En jämförelse med de två tidigare LUPP-undersökningarna pekar på mindre utbredda alkoholvanor i Kungsbacka, i såväl åk 8 som år 2 på gymnasiet. Den regelbundna konsumtionen är mindre vanlig medan en större andel uppger att de aldrig dricker – det gäller både flickor och pojkar. Äldre kompisar är den vanligaste källan av alkohol till ungdomar, men även föräldrar och andra vuxna förser ungdomar med alkohol.

Tobak:

Även tobaksanvändningen minskar totalt sett i Sverige men det är viktigt att understryka att tobaksanvändningen fortfarande är relativt utbredd bland niondeklassarna och än mer omfattande i gymnasiet år 2. Daglig rökning har minskat och hallänningen snusar överlag i samma omfattning som svensken i övrigt.

2013 års LUPP antyder ett minskat regelbundet rökande i åk 8 jämfört med de två tidigare mätåren. Detsamma gäller snusandet. Motsvarande positiva utveckling finns i år 2 på gymnasiet beträffande snus, vilket visar sig bottna i ett minskat regelbundet snusande hos pojkarna. Andelen regelbundna rökare är i samma målgrupp däremot densamma de tre åren.

Narkotika:

Ökningen i narkotikaerfarenheten bland gymnasieeleverna som pågick till och med 2010 har upphört och planat ut enligt CANs undersökning. Jämfört med niorna är det åtminstone dubbelt så vanligt att eleverna i gymnasiet år 2 har använt narkotika. Ingen ökning har skett om man ser till den vuxna befolkningen.

Siffrorna lokalt har inte förändrats under de två senaste undersökningarna i Kungsbacka kommun och vi ligger ungefär på samma nivå som rikssnittet.

Dopning:

När det gäller dopning bland skolelever som har använt anabola steroider under de senaste 12 månaderna har ingen nämnvärd förändring skett nationellt från föregående år. Gruppen som använt anabola steroider rapporterar däremot i hög grad användning av andra droger. Gruppen steroiderna skolungdomar är alltså belastad också vad gäller användning av andra droger.

Attityder

Attityden till droger är olika beroende på vilken drog det handlar om. Det finns droger som uppfattas som ofarliga och droger som uppfattas som farliga och som man helst undviker.

När det gäller de lagliga drogerna samt cannabis finns en tillåtande attityd till att testa hos många ungdomar. Detta innebär dock inte att alla gör det även om attityden är sådan, men risken ökar. Gällande andra droger som exempelvis amfetamin, kokain och narkotikaklassade läkemedel innehållande bensodiazepiner så finns det en uppfattning att de drogerna är farliga och farligare än alkohol och cannabis vilket gör att många inte har samma tillåtande attityd och drar sig från att testa.

Effekter av drogförebyggande arbete

För ett drogförebyggande arbete med kvalitet måste insatserna fokusera på önskvärda effekter för att nå delmålet. Det kan vara både långsiktiga och kortsiktiga effekter. Det krävs att det vid varje insats tydliggörs vilka effekter man vill uppnå för att skapa kvalitet i arbetet. Det krävs också att det är klart hur utvärdering och återkoppling ska ske innan insatsen genomförs för att se om den har givit någon effekt. Är detta tydligt så är det större chans att resurser läggs på rätt insatser, vid rätt tidpunkt och att det sker en positiv förändring vad gäller droger i Kungsbacka kommun.

2. Målgrupp

Det drogförebyggande arbetet omfattar alla som bor, verkar i eller tillfälligt vistas i Kungsbacka kommun. Prioriterade målgrupper är barn, ungdomar och vuxna i barn och ungdomars närhet.

3. Definition droger

Droger är substanser som är sinnesförändrande och/eller beroendeframkallande.

- tobak
- alkohol
- narkotika
- lättflyktiga lösningsmedel och gas
- dopningspreparat
- icke medicinsk användning av läkemedel eller andra preparat som påverkar centrala nervsystemet

Andelen tjejer/killar och andra i skolår 8 och skolår 2 gymnasiet som inte röker och snusar ska öka	<ul style="list-style-type: none"> • Förebyggande arbete riktat till ungdomar och föräldrar • Tillsyn av tobaksförsäljning • Förebyggande åtgärder i form av informationsinsatser • Policy och handlingsplaner inom skolan för det drogförebyggande arbetet 	FG, GV IF KF FG, GV	KF, IF Polisen, MH FG, GV, IF, Region Halland KF
Uppmärksamma och ge stöd till barn, unga, tjejer, killar och andra samt föräldrar när det gäller missbruk	<ul style="list-style-type: none"> • Vid upptäckt av riskkonsumtion ska beredskap finnas för omedelbara åtgärder • Särskilda insatser vid misstanke om missbruk • Genom upplysning och stöd stärka vuxnas medvetande och öka kunskapen om drogers effekter 	IF IF KF	FG, GV, KF, Region Halland Region Halland FG, GV, IF, Polisen, Region Halland
Ingen ska ha testat narkotika			
Delmål avseende vuxna	Insats	Ansvarig	
Stärka vuxnas medvetande och öka kunskapen om drogers effekter	<ul style="list-style-type: none"> • Upplysning och stöd, informationsspridning, kampanjer, föreläsningar, studiecirklar • Kontinuerlig kompetensutveckling av personal som arbetar med barn och unga • Möjlighet till rökslutarstöd 	KF KF Region Halland, Kungsbacka kommun	FG, GV, IF, Polisen FG, GV, IF, Polisen, Region Halland

Vuxna skall stimuleras till att bli goda föredömen			
Minska totalkonsumtionen av alkohol och tobak	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla det tvärsektoriella samarbetet kring drogfrågor • Avsätta resurser så som ekonomiska och personal så att samarbetet underlättas • Utveckla tobaksarbetet för att bidra till att nå ett rökfritt Sverige till år 2025. • Närsjukvården ska erbjuda särskilt stöd för prioriterade levnadsvanor så som tobaksbruk och riskabla alkoholvanor • Vårdenheter ska arbeta aktivt för att identifiera patienter som befinner sig i riskzonen för ett riskbruk avseende alkohol och andra droger. 	<p>FG, GV, KF, IF, Region Halland, Polisen</p> <p>FG, GV, KF, IF, Region Halland, Polisen</p> <p>FG, GV, KF, IF, MH, Region Halland, Polisen</p> <p>Region Halland</p> <p>Region Halland</p>	<p>FG, GV, KF, Polisen, Region Halland</p> <p>FG, GV, KF, IF, Region Halland, Polisen</p> <p>FG, GV, KF, IF, MH, Region Halland, Polisen</p>
Antalet snus och rökfria offentliga miljöer ska öka	<ul style="list-style-type: none"> • Tillsyn enligt tobakslagen • Informationsspridning • Fortsatt arbete för tobaksfria sjukhus i Halland 	<p>IF</p> <p>KF</p> <p>Region Halland</p>	<p>Polisen</p> <p>IF, Polisen, FG, GV</p>
Langningen ska minska	<ul style="list-style-type: none"> • Åtgärder mot langning till minderåriga 	<p>Polisen</p>	<p>KF</p>

Ingen ska använda narkotika eller dopningspreparat	• Dopningspolicy för gym, träningsanläggningar och idrottsföreningar	KF	Polis, IF, GV, Hallands idrottsförbund
	• Antal föreningar med drogpolicy ska öka	KF	
	• Informationsspridning	KF	FG, GV, IF, Polisen, Region Halland

Alla involverade:

FG – Förskola och grundskola, Kungsbacka kommun

GV – Gymnasie- och vuxenutbildning, Kungsbacka kommun

KF – Kultur & Fritid, Kungsbacka kommun

IF – Individ och familjeomsorg, Kungsbacka kommun

MH – Miljö och hälsoskydd, Kungsbacka kommun

Polisen – Polisen Kungsbacka

Region Halland – Region Halland

5. Rekommendationer för arbete mot missbruk

Utifrån uppdrag från styrgruppen för det lokala brottsförebyggande rådet om att ta fram rekommendationer för hur det fortsatta arbetet mot missbruk i Kungsbacka kommun ska utformas framkom följande:

Rekommendationer utifrån ett kommunövergripande perspektiv

- Inga fler mätningar än de som redan görs
- Fortsätta bryta ner befintliga siffror
- Följa samma parametrar varje år exempelvis från elevhälsans hälsosamtal
- Följa LUPP var tredje år
- Tidiga investeringar

Rekommendationer från arbetsgruppen utifrån olika preventionsnivåer

Universell:

- Tydliggöra föräldraansvar under uppväxttiden på föräldramöten

- Skapa tydliga rutiner för samverkan mellan kommun och myndigheter
- Utveckla screening

Selektiv:

- Insatser mot särskilda riskgrupper för att minska risker för hög sannolikhet för kriminell aktivitet eller droganvändande
- Granska kroglivet
- Uppsökande operativ verksamhet av ungdomar i riskzon
- Utveckla anhörigstödet
- Utökad samverkan skola/socialtjänst/polis/fritid
- Starta upp arbete vid tidigare signaler runt ungdomar
- Skapa tydliga rutiner för samverkan mellan kommun och myndigheter
- Utveckla screening

Indikativ:

- Insatser mot redan utsatta individer
- Aktivt uppsökande operativ verksamhet för att minimera skador och minska risken för återfall
- Utökad samverkan skola/socialtjänst/polis/sjukvård/kriminalvård
- Skapa tydliga rutiner för samverkan mellan kommun och myndigheter
- Utveckla screening

De rekommendationer som tagits fram är på en övergripande nivå. För att ta fram mer konkreta insatser utifrån dessa är rekommendationen att bilda arbetsgrupper med deltagare som har specifik kompetens för just det ämnet som det gäller.

6. Utvärdering och uppföljning

Utvärdering och uppföljning av handlingsprogrammet kommer att göras genom att bryta ner befintliga nationella siffror på Kungsbackanivå samt med underlag från:

- LUPP*

Undersökningen genomförs var tredje år. Dessa siffror visar hur lokal statistik förändras.

- Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor

Undersökningen görs av Statens Folkhälsoinstitut årligen. Visar på lokala och regionala siffror i jämförelse med riket. Vart fjärde år görs en fördjupning i Halland där resultat kan ses på kommunelnivå.

- CAN*

Skolelevers drogvaneeundersökning görs årligen och visar på nationella siffror.

- Verksamhetsberättelse

Kartläggning via verksamhetsberättelse som ger årlig information om hur de ansvariga verksamheterna har arbetat i det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Ansvariga ansvarar för redovisning.

- ÖPK – Överenskommelse polis och kommun

Överenskommelsen syftar till att aktivt utveckla och befästa befintligt samarbete.

- Parametrar från elevhälsans hälsosamtal

Varje ansvarig aktör har tillsammans med samverkanspartners även ansvar att vid varje insats ta fram önskade effekter, hur insatsen ska utvärderas samt genomföra utvärderingen.

7. Revidering av handlingsprogrammet

Handlingsprogrammet ska revideras 2020.

8. Begreppsförklaring

CAN – Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

LUPP – Lokal uppföljning av ungdomspolitiken

PSYKOTROP - [-tro:´p] (nylat. psychotro´picus, av psyke och grek. tropiko´s 'som hör till vändning eller förändring', av tropē´ 'vändning', 'förändring'), som påverkar psykiska funktioner. Ordet ingår i termen psykotropa farmaka, detsamma som psykofarmaka. (2010-02-15 Nationalencyklopedin <http://www.ne.se/psykotrop>)

* se förklaring under rubriken Begreppsförklaring

Referenslista

Barnombudsmannen: www.barnombudsmannen.se

CAN Rapport 161 (2016). Skolelevers drogvanor 2016

Diskrimineringsombudsmannen: www.do.se

LUPP Kungsbacka (2013)

Nationella Folkhälsoenkäten - Hälsa på lika villkor 2014

Regeringen (2007). En förnyad folkhälsopolitik. Prop.2007/08:110

Regeringskansliet (2006). Mänskliga rättigheter – Konventionen om barnets rättigheter

Region Halland (2009). Folkhälsopolicy

Region Halland (2015). Tillväxtstrategi för Halland

Region Halland (2017). Rutiner för sjukdomsförebyggande arbete/levnadsvanor

Region Halland (2015). Tobaksfritt sjukhus

Kungsbacka kommun. Vision 2030

Region Halland (2016). Hälsa- och sjukvårdstrategi för Halland 2017-2025